

'70 verdwenen was, had het mis. *We maken een opera!* is een werk dat het midden houdt tussen een les over opera en een opera zelf, met een bijzonder belerende en betuttelende aanloop naar het eigenlijke stuk. Het is helaas een werk dat bij gebrek aan beter wellicht nog vaak op de planken zal staan. Operahuizen houden van repertoire en in het genre kinderopera is op dit vlak nog niets ontwikkeld.

Het eerste bedrijf toont een groep kinderen en twee volwassenen die samen een opera willen maken. Geen gelegenheid wordt daarbij onverlet gelaten om het publiek wat uitleg mee te geven over het theater en de opera. Misschien kan ook een theaterles boeiend theater opleveren maar dan moet je ook kunnen rekenen op een stel vaardige acteurs. Bovendien is de tekst van de voorstelling en de duur van het stuk (maar liefst 2 uur en 15 minuten) geen moeiteloos te nemen klip, zeker niet met een meer dan duizendkoppig publiek waaronder een stevige aandeel min-6-jarigen. En het probleem van de dubbele doelstelling – enerzijds een educatieve boodschap uitdragen, anderzijds een boeiende voorstelling brengen – levert ook in dit geval een halfslachtig resultaat op. Bovendien blijf je met de vraag zitten waarom de Vlaamse Opera juist bij deze voorstelling zoveel tijd en energie stak in de educatieve omkadering van de voorstelling. We vragen ons af waar die dan uiteindelijk moest toe dienen.

Voor deze voorstelling koos de Vlaamse Opera om acteurs/zangers te recruteren uit het eigen kinderkoor. Deze doorgaans in bijzonder kindonvriendelijke uniformen ge-

dropte jonge zangers zijn jammer genoeg niet de grootste talenten die ons land rijk is, noch op vlak van acteren, noch op vocaal gebied. In de cast worden zij geflankeerd door twee 'operadames' (Anne Cambier en Angélique Zyde) die zich duidelijk beter in hun vel voelen op een scène als ze kunnen zingen, dan wanneer ze moeten acteren. Helaas voor hen bestaat *We maken een opera!* voor twee derde uit tekst. Als summum krijg je in het derde deel – de uiteindelijke voorstelling – nog het kinderkoor gepresenteerd. De kostschoolpakjes waarin deze kinderen plots ten tonele verschijnen waren al even gedateerd als de voorstelling waarin ze geen rol krijgen. Hun taak beperkt zich dan ook om de koorzangen vanuit de zaal mee te zingen ter ondersteuning van het publiek dat tijdens de pauze een zangles meekreeg van dirigent van dienst, Jef Smits. Hoe vrolijk deze zich ook voordeed, ook hij slaagde er niet in het publiek weer tot leven te wekken. Niet alleen had de voorstelling ondertussen al veel te lang geduurd, de muziek was gewoon ook veel te moeilijk om zo maar eventjes aan te leren aan het publiek. Een pijnlijk gebeuren wordt het dan als de dirigent zijn publiek als een bende deugnieten berispelend moet gaan toespreken. Nooit tevoren gezien.

Enkele jaren geleden zagen we in de Munt een soortgelijk fenomeen. Hun *Così fan tutte* werd door jonge zangers gebracht in een regio van regieassistent Francois de Carpentries en een medewerkster van de educatieve dienst, Karine Van Herck. Het heette een poging te zijn om een onervaren publiek bij opera te be-

trekken. Ook hier moest het met een minimum aan middelen en werd het onervaren publiek in de opera geïntroduceerd door een al even onervaren cast. Ik zag een voorstelling nabij Luik, waar het talrijke jonge publiek na afloop de zaal verliet zonder een klap applaus. Niet echt beleefd, maar ze hadden ergens wel gelijk. Zeker dit publiek laat zich niet bij de neus nemen. Opvoedende kunst werkt in deze gevallen nogal averechts.

Maar het gaat niet alleen om een vreemde vermenging van artistieke en pedagogische motieven. Ik heb nog geen enkele kinderopera gezien waarbij het symfonisch orkest wordt ingezet. Het gaat telkens om kamermuziekbezettingen. In het geval van *Così* kregen de jongeren één piano voorgeschoteld. Dat moest volstaan. En ook daar blijft het schoentje wringen. Het is tamelijk ergerlijk hoe achteloos de operahuizen omgaan met producties voor kinderen. Ze worden veelal in handen gestopt van mensen die ze in het 'avondcircuit' nooit een kans zouden geven. Als het voor kinderen is mag de lat plots veel lager, mag het blijkbaar niet te veel kosten, maar moet het wel leuk en pedagogisch verantwoord zijn. Zoiets waar ze liefst nog iets van kunnen opsteken. Kinderen blijken door de bril van de operadirecteurs een soort tweederangs publiek te zijn. Het staat mooi om er iets voor te doen, maar daarmee is dan ook alles gezegd. Jammer, want wat op dit vlak wordt gepresteerd staat in schril contrast met wat de opera's de afgelopen jaren voor hun 'echt' publiek op de planken hebben gebracht.

Kan theater nog pijn doen?

Geert Sels over Theu Boermans' Weense encensering van *Faust*

Er zijn voorstellingen die in het hoofd spoken. *Faust* van De Trust heeft me lang achtervolgd. Gretchens tragische verzuchting die ik tot de mijne had gemaakt, 'Mein Ruh ist hin/ Mein Herz ist schwer', heb ik sinds kort achter me kunnen laten. Het hulpmiddel daarvoor was de nieuwe encensering die Theu Boermans maakte voor het Schauspielhaus in Wenen. Deze ondervangt enkele feilen van de Brusselse versie en opent andermaal de vraag naar de zeggingskracht van de theatertaal. Die is dan toch niet per definitie een maatje te klein. Dat was nochtans mijn bevinding na de première in mei 1995, in het kader van het KunstenFESTIVALdesArts.

Even het geheugen opfrissen. De Oostenrijkse schrijver Gustav Ernst situeert zijn *Faust* in contemporaine kunstmiddens, waar hie-lenlikkers zich vergapen aan Fausts excentrieke gedrag. Faust heeft het geweld in de wereld tot dusver geneutraliseerd door het een plaats te geven in zijn kunstwerken. Het pact met de duivel bepaalt dat hij het voortaan de vrije loop zal laten. Door het slechte te doen, zal hij het goede bereiken. Tien representanten van de samenleving (groene politica, maatschappelijk assistent, industrieel) worden ontmaskerd voor gemaakte fouten en genadeloos afgestraft.

Theu Boermans wou dit in zijn Brusselse versie op een niets ontziende manier in beeld

brengen. Dat veroorzaakte controverse. Ze deinde lang na, ook in dit tijdschrift (Etcetera 51 en 52, we waren toen al in oktober). Van de geopperde bezwaren vond ik de volgende drie de meest doorslaggevende. De voorstelling nam te weinig afstand tot het materiaal: ze herhaalde wat is in de realiteit. Deze overdonderende beeldenstorm riep geen afgrijzen op, maar leidde eerder tot onbewogenheid. De gehanteerde theatertaal verwijderde ons van het geweld omdat ze te veel steunde op doen-alsof.

Zelf bleven me twee feilen na. De tekst was opgebouwd volgens een irriterend herhalingsmechanisme. Vrijwel achtereenvolgens kwamen de tien representanten in hun onderhemd